

دانشگاه خوارزمی

دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی
گروه آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی

پایان‌نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی

عنوان

شناسایی چالش‌ها و مشکلات در فرآیند تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد
کتابداری و اطلاع‌رسانی از دیدگاه دانشجویان کتابداری

استاد راهنما

دکتر نصرت ریاحی نیا

دانشجو

سارا بهی مهر

شهریور 1391

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه خوارزمی

دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی
گروه آموزشی کتابداری و اطلاع‌رسانی

پایان‌نامه

جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد
رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی

عنوان

شناسایی چالش‌ها و مشکلات در فرآیند تدوین پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد
کتابداری و اطلاع‌رسانی از دیدگاه دانشجویان کتابداری

استاد راهنما

دکتر نصرت ریاحی نیا

استاد مشاور

دکتر یزدان منصوریان

دانشجو

سارا بهی مهر

شهریور 1391

تقدیم به:

مادرم

که روحش تا ابد با من است.

با تشکر و قدرانی از

تمامی استادانم که همواره با صبر، در راه یادگیری دانش راهنمای
من بوده‌اند.

و

تمامی دانشجویانی که در رسیدن به هدف پژوهش با من همکاری
داشتند.

ج

چکیده

مقدمه: پایان‌نامه‌های دانشگاهی سهم مهمی در تحقیقات و تولید علم در کشور دارند. پایان‌نامه‌نویسی برای دانشجویان فرصت مناسبی است تا به عنوان یک پژوهشگر تجربه کسب کنند. بنابراین دیدگاه آنها در مورد مشکلات پایان‌نامه‌نویسی، می‌تواند به ارتقای کیفیت پایان‌نامه‌ها کمک نماید.

هدف: این پژوهش با هدف شناخت مشکلات و چالش‌های موجود برای نگارش پایان‌نامه در مقطع کارشناسی ارشد کتابداری از دیدگاه دانشجویان و ارائه راهکارهایی جهت بهبود و ارتقاء کیفی پایان‌نامه‌ها انجام شده است. **روش‌شناسی:** جامعه آماری پژوهش کلیه دانشجویان کتابداری، که در یکی از دانشگاه‌های شهر تهران در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی در مقطع کارشناسی ارشد، در طی 5 سال اخیر پایان‌نامه نگاشته‌اند و دفاع کرده‌اند، هستند. با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند و گلوگه برفی، 20 نفر از آنها به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. این پژوهش با استفاده از رویکرد کیفی و روش مطالعه موردی جمعی انجام شده است. داده‌های پژوهش به کمک ابزار مصاحبه گردآوری شده‌اند و از طریق روش تحلیل محتوای کیفی و گراند تئوری تحلیل گشته‌اند.

یافته‌ها: یافته‌ها و نتایج مطالعه نشان می‌دهد که دانشجویان در بخش‌های مختلف پایان‌نامه شامل: انتخاب موضوع، پروپوزال‌نویسی، هر یک از پنج فصل پایان‌نامه، نگارش متن پایان‌نامه، اخلاق پژوهش، رضایت از استاد راهنما و مشاور و استخراج مقاله از پایان‌نامه دچار ضعف و مشکل هستند.

نتیجه‌گیری: دلایل مشکلات و موانع پایان‌نامه‌نویسی به ضعف‌های فردی دانشجو، ضعف‌های آموزشی، ضعف‌های فرهنگی-اجتماعی و محدودیت‌ها و فقدان امکانات بر می‌گردد و در این راه نیاز به تلاش دانشجو، مسئولان آموزشی و مسئولان کشوری در جهت حل مشکلات است.

کلید واژه‌ها: پایان‌نامه، پایان‌نامه‌نویسی، مقطع کارشناسی ارشد کتابداری، دانشجویان کتابداری، مشکلات و موانع پایان‌نامه‌نویسی

« فهرست مطالب »

صفحه	عنوان
فصل اول: کلیات پژوهش	
1-1 -	1-1. مقدمه.....
2-1 -	2-1. بیان مسأله.....
3-1 -	3-1. اهمیت و ضرورت پژوهش.....
4-1 -	4-1. اهداف پژوهش.....
6-1 -	1-4-1. هدف اصلی.....
6-1 -	2-4-1. هدف‌های فرعی.....
7-1 -	5-1. پرسش‌های پژوهش.....
7-1 -	1-5-1. پرسش اصلی.....
7-1 -	2-5-1. پرسش‌های فرعی.....
9-1 -	6-1. تعاریف اصطلاحات و مفاهیم.....
9-1 -	1-6-1. تعاریف نظری.....
فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش	
15-1 -	1-2. مقدمه.....
16-2 -	2-2. مبانی نظری.....
16-2 -	1-2-2. تعاریف پایان‌نامه و رساله.....
18-2 -	2-2-2. تاریخچه پایان‌نامه.....
20-2 -	3-2-2. ویژگی‌های پایان‌نامه.....
21-2 -	4-2-2. اهداف و دلایل پایان‌نامه‌نویسی.....
22-3 -	3-2-3. پیشینه پژوهش.....

- 1-3-2. مطالعات انجام شده در داخل کشور - 22
- 2-3-2. مطالعات انجام شده در خارج از کشور - 32
- 4-2. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری - 37

فصل سوم: روش‌شناسی پژوهش

- 1-3. مقدمه - 40
- 2-3. روش پژوهش - 40
- 3-3. جامعه پژوهش - 42
- 4-3. حجم نمونه پژوهش - 42
- 5-3. روش نمونه‌گیری - 43
- 6-3. ابزار گردآوری داده‌ها - 44
- 7-3. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها - 45
- 8-3. روایی و پایایی - 47

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

- 1-4. مقدمه - 50
- 2-4. مشخصات مصاحبه‌شوندگان - 50
- 3-4. تحلیل داده‌ها - 51
- 1-3-4. انتخاب موضوع پایان‌نامه - 52
- 2-3-4. پروپوزال (طرح مقدماتی پژوهش) - 57
- 3-3-4. فصل اول پایان‌نامه (کلیات پژوهش) - 59
- 4-3-4. فصل دوم پایان‌نامه (پیشینه پژوهش) - 61
- 5-3-4. انتخاب و به‌کارگیری «روش تحقیق» مناسب با هدف پایان‌نامه - 65
- 6-3-4. گردآوری داده‌های پژوهش - 68
- 7-3-4. تحلیل داده‌ها و ارائه یافته‌ها - 70
- 8-3-4. فصل پنجم پایان‌نامه (بحث و نتیجه‌گیری) - 74
- 9-3-4. نگارش متن پایان‌نامه و انتقال اطلاعات به شکل مکتوب - 75

- 80 - 10-3-4. رعایت اخلاق پژوهش در پایان‌نامه‌ها.....
- 84 - 11-3-4. خلاصه‌های مرتبط با راهنمایی استاد راهنما و استاد مشاور پایان‌نامه.....
- 88 - 12-3-4. استخراج مقاله از پایان‌نامه.....

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

- 93 - 1-5. مقدمه.....
- 93 - 2-5. نتایج پژوهش و نتیجه‌گیری.....
- 119 - 3-5. خلاصه پژوهش و جمع‌بندی پایانی.....
- 124 - 4-5. پیشنهادات اجرایی.....
- 126 - 5-5. پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آتی.....

فهرست منابع

- 127 - منابع.....

پیوست‌ها

- 134 - 1. متن آشنایی با مصاحبه.....
- 135 - 2. پرسشنامه.....

چکیده

- 140 - چکیده انگلیسی.....

«فهرست جدول‌ها»

صفحه	عنوان
50 -	جدول 1-4. مشخصه‌های افراد نمونه پژوهش (N=20).....
52 -	جدول 2-4. مشکلات انتخاب موضوع پایان‌نامه.....
53 -	جدول 3-4. دلایل مشکلات انتخاب موضوع.....
55 -	جدول 4-4. راهکارهای حل مشکلات انتخاب موضوع.....

- جدول 4-5. علل وجود چالش‌ها در تدوین پروپوزال - 57
- جدول 4-6. راهکارهای حل چالش‌های پروپوزال نویسی - 58
- جدول 4-7. مشکلات تدوین فصل اول پایان‌نامه - 60
- جدول 4-8. دلایل وجود چالش‌ها در تدوین فصل اول پایان‌نامه - 60
- جدول 4-9. راهکارهای حل چالش‌های تدوین فصل اول پایان‌نامه - 61
- جدول 4-10. دلایل بروز مشکلات در تدوین فصل دوم پایان‌نامه - 62
- جدول 4-11. مهارت‌ها و امکانات مورد نیاز جهت تدوین فصل دوم پایان‌نامه - 63
- جدول 4-12. مسائل مربوط به انتخاب و اجرای "روش تحقیق" - 65
- جدول 4-13. علل وجود چالش‌های انتخاب و اجرای "روش تحقیق" - 66
- جدول 4-14. راهکارهای حل مشکلات انتخاب و اجرای "روش تحقیق" - 67
- جدول 4-15. چالش‌های گردآوری داده‌های پژوهش - 68
- جدول 5-16. علل چالش‌های گردآوری داده‌ها - 69
- جدول 4-17. راهکارهای رفع موانع گردآوری داده‌ها - 70
- جدول 4-18. چالش‌های تدوین فصل چهارم پایان‌نامه - 71
- جدول 4-19. علل وجود چالش‌های تدوین فصل چهارم - 71
- جدول 4-20. راهکارهای برطرف نمودن چالش تدوین فصل چهارم پایان‌نامه - 73
- جدول 4-21. علل ضعف دانشجویان در تدوین فصل پنجم پایان‌نامه - 74
- جدول 4-22. راهکارهای برطرف نمودن ضعف‌های دانشجویان در تدوین فصل پنجم - 75
- جدول 4-23. نقاط ضعف دانشجویان در نگارش متن پایان‌نامه - 76
- جدول 4-24. علل ضعف‌های دانشجویان در نگارش متن پایان‌نامه - 76
- جدول 4-25. راهکارهای رفع مشکلات نگارش متن پایان‌نامه - 79
- جدول 4-26. مؤلفه‌های عدم رعایت اخلاق پژوهش در پایان‌نامه‌ها - 81
- جدول 4-27. دلایل عدم رعایت اخلاق پژوهش در پایان‌نامه‌ها - 81
- جدول 4-28. راهکارهای الزام دانشجویان به پایبندی به اخلاق پژوهش در پایان‌نامه نویسی - 83
- جدول 4-29. خلأهای مرتبط با راهنمایی استادان راهنما و مشاور - 84
- جدول 4-30. علل خلأهای مرتبط با راهنمایی استادان راهنما و مشاور پایان‌نامه - 85
- جدول 4-31. راهکارهای رفع خلأهای مرتبط با استادان راهنما و مشاور پایان‌نامه - 87
- جدول 4-32. مشکلات استخراج مقاله از پایان‌نامه - 89
- جدول 4-33. راهکارهای حل مشکلات استخراج مقاله از پایان‌نامه - 90

«فهرست نمودارها»

صفحه	عنوان
- 78	نمودار 4-1. نواقص آیین نامه‌های پایان نامه نویسی
- 79	نمودار 4-2. نواقص منابع راهنمای پایان نامه نویسی
- 95	نمودار 5-1. عوامل مؤثر بر انتخاب موضوع پایان نامه
- 96	نمودار 5-2. مسیر انتخاب موضوع پایان نامه
- 98	نمودار 5-3. چگونگی شکل گیری پروپوزال پژوهش
- 101	نمودار 5-4. عوامل تأثیر گذار بر تدوین پیشینه پژوهش
- 102	نمودار 5-5. توانایی‌ها و امکانات لازم جهت تدوین پیشینه پژوهش
- 105	نمودار 5-6. عوامل تأثیر گذار بر انتخاب و اجرای «روش تحقیق» پایان نامه
- 107	نمودار 5-7. عوامل تأثیر گذار در مرحله گردآوری داده‌ها
- 109	نمودار 5-8. عوامل تأثیر گذار در مرحله تجزیه و تحلیل داده‌ها
- 110	نمودار 5-9. عوامل تأثیر گذار در بحث و نتیجه گیری
- 112	نمودار 5-10. عوامل تأثیر گذار در نگارش متن پایان نامه
- 114	نمودار 5-11. عوامل تأثیر گذار در رعایت اخلاق پژوهش در پایان نامه‌ها
- 116	نمودار 5-12. ویژگی‌های لازم برای استادان راهنما و مشاور در امر پایان نامه نویسی
- 117	نمودار 5-13. وظایف نقش آفرینان پایان نامه‌ها
- 118	نمودار 5-14. عوامل تأثیر گذار بر استخراج مقاله از پایان نامه
- 120	نمودار 5-15. مشکلات و چالش‌های پایان نامه نویسی در رشته کتابداری
- 121	نمودار 5-16. علل مشکلات پایان نامه نویسی در رشته کتابداری
- 122	نمودار 5-17. محدودیت‌ها در پایان نامه نویسی در رشته کتابداری

فصل اول

کلیات پژوهش

1-1. مقدمه

پایه و اساس تولید علم، تحقیق است. از طرفی تحقیق بستر اصلی برای درک عمیق و دقیق از حقایق، تفکر و اندیشه است (دولانی، حسینی‌نسب و نیک‌نفس، 1388، ص 170). پژوهش وجه مهمی از فعالیت‌های انسان شده است و دانش بشری به کمک پژوهش رشد می‌کند، گسترش می‌یابد و سرانجام به گسترش مرزهای معرفت و دانش پژوهی می‌انجامد. پیشرفت‌های هر جامعه‌ای در نتیجه پژوهش بدست آمده است. افزون بر آن پژوهش یاری رسان انسان در پیدا کردن راه حل مسأله و حل تضادها است (کومار¹، 1390، ص 50).

همواره پژوهش و تحقیق از راه‌های اصلی پیشرفت و ترقی مادی و معنوی هر کشوری محسوب می‌شوند و بین تحقیقات و میزان پیشرفت رابطه مستقیم وجود دارد. در جهان امروز به ویژه در کشورهای توسعه یافته شاهد هستیم که سیستم‌های آموزشی سعی بر مبنی قرار دادن پژوهش و تحقیق برای یادگیری دارند و آموزش نحوه پژوهش را از سال‌های ابتدایی تحصیل ضروری می‌دانند. این درحالی است که در دوره آموزش عالی و تحصیلات تکمیلی، پایان‌نامه به عنوان پژوهشی جدی و گسترده برای دانشجویان مطرح می‌گردد و در واقع اجرا و نگارش پایان‌نامه تحصیلی، آنان را به یک چالش فرا می‌خواند.

از ویژگی‌های دوره‌های تحصیلات تکمیلی و آموزش عالی، توجه هم‌زمان به آموزش و پژوهش است که تبلور بخش پژوهشی آن، پایان‌نامه است که دانشجوی ملزم به تدوین آن شده است (نیلی، نصر و اکبری، 1386، ص 113). حجم عمده‌ای از پژوهش‌های دانشگاهی در قالب پایان‌نامه انجام می‌شوند و بسیاری از مقاله‌های علمی مستخرج از همین پایان‌نامه‌ها و رساله‌ها هستند. از این رو پایان‌نامه‌ها نقش مهمی در تولید دانش جدید دارند، به بیان دیگر پایان‌نامه‌ها نه تنها تمرین تجربه جدی پژوهشی دانشجویان است، خود یکی از روش‌های تولید دانش جدید محسوب می‌شود (منصوریان، 1389، ص 80).

¹ . Kumar

تدوین و نگارش پایان‌نامه در حالی که یکی از دشوارترین و زمان‌برترین مراحل پایانی دوره تحصیلات تکمیلی است، از جهاتی نیز از لذت‌بخش‌ترین فعالیت‌ها برای دانشجویان به حساب می‌آید. دانشجویان پس از گذراندن واحدهای آموزشی که بیشتر با هدف انتقال اطلاعات هستند، در مرحله پایان‌نامه‌نویسی باید وارد مرحله پژوهش و تحقیق شوند. در طی این فرآیند دانشجویان می‌توانند قابلیت‌ها و توانایی‌های خود را شناسایی کنند. اگرچه طبیعی است که شروع کار با هراس آغاز شود اما به تدریج دانشجویان از توانایی‌های خود و شناخت آنها در انجام یک کار پژوهشی و نیز بدست آوردن پاسخ‌های سؤال‌هایشان لذت خواهند برد.

شمالی (1384) در کتاب «پایان‌نامه‌نویسی (مشکلات و راهکارها و تجارب)» اشاره می‌کند: فلسفه پایان‌نامه‌نویسی این است که نظام‌های آموزشی، پژوهش و تحقیق و یا به عبارت ساده‌تر تربیت محققان صاحب‌نظر و پژوهشگران صاحب رأی هدف نهایی حلقه‌های متوالی آموزشی می‌دانند.

افزون بر آنکه پایان‌نامه‌ها در بیشتر موردها، نخستین تجربه جدی پژوهشی دانشجویان تحصیلات تکمیلی هستند، نشان‌دهنده کیفیت و وضعیت آموزش و پژوهش در دانشگاه‌ها نیز هستند. این مدرک‌ها می‌توانند راهنمای پژوهشگران برای تکمیل یا آغاز پژوهش‌های آینده باشند (علیدوستی و صابری، 1386، ص 86).

2-1. بیان مسأله

اصولاً هر دانشجویی به ویژه در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری برای خاتمه کار خود لازم است اثری تحقیقی را تهیه و تحویل نماید. این اثر در واقع عصاره و چکیده فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی او محسوب می‌شود. پایان‌نامه به معنای تایید کار تحصیلی یک دانشجو است و نشانگر فعالیت‌های منسجم او به حساب می‌آید که با راهنمایی و ارشاد استاد راهنما و استادان مشاور آن به پایان می‌رساند (فدایی‌عراقی، 1374، ص 78). پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد و رساله‌های دکتری تخصصی مدارکی هستند که در فرآیند تحصیل در این مقاطع و در نتیجه همکاری میان دانشجویان و استادان و با پشتیبانی دانشگاه و مؤسسه آموزشی عالی پدید

می‌آیند. داده‌های مجموعه این مدارک در کنار هم، به خودی خود و همچنین در مقایسه با داده‌های منابع دیگر می‌توانند اطلاعات جدیدی را فراهم آورند که از لحاظ علمی و همچنین مدیریتی بسیار با ارزش هستند (علیدوستی، شهریاری، خسروجردی، شیرانی و بیرامی طارمی، 1388، ص 6). با توجه به نقشی که پژوهش در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جوامع دارد و زمینه‌یابی که این فرآیند جهت ارتقاء سطح علمی در نظام آموزشی کشور فراهم می‌کند، آشنایی با ویژگی و وظایف و مسؤلیت‌های نقش آفرینان در امور پژوهشی و نگارشی پایان‌نامه دانشگاهی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (امامی میبیدی و کمالی دهکردی، 1386، ص 245). همچنین نظر به اهمیت پژوهش در دانشگاه نقش دانشجویان تحصیلات تکمیلی در فرآیند پژوهش و توسعه و تحقیقات در جامعه بیش از پیش اهمیت می‌یابد. موضوعات پایان‌نامه‌هایی که توسط دانشجویان تحصیلات تکمیلی انجام می‌شود می‌تواند انعکاسی از خط سیر پژوهشی دانشگاه باشند که به صورت تدریجی در جهت دادن به فعالیت‌های علمی دانشگاه و کسب اعتبار علمی آن دخیل هستند (ماچ¹ و پارک²، 2003، ص 4).

همان‌طور که اشاره گردید، اهمیت توجه به پایان‌نامه‌های دانشگاهی بر کسی پوشیده نیست. پایان‌نامه‌های دانشگاهی همواره از ارکان اساسی در دانشگاه‌ها بوده‌اند و نقش مهمی در کشف افق و عرصه‌های جدید در دانش بشری دارند. اما متأسفانه این رکن بنیادین در عمل با مشکلات و موانعی روبه‌رو است. پایان‌نامه‌نویسی جنبه‌های گوناگونی را برای دانشجویان در بر خواهد داشت، چرا که معمولاً برای اکثر دانشجویان پایان‌نامه نخستین کار پژوهشی مفصل و با اهمیت در طی دوره تحصیل است و آنان در این مورد تجربه‌ای ندارند و طبیعی است که در این فرآیند با پیچیدگی‌ها و مشکلاتی روبه‌رو گردند. در این میان در طی چند سال گذشته که در کشور شاهد افزایش ظرفیت دوره‌های آموزشی و پژوهشی در مقاطع تحصیلات تکمیلی هستیم و این افزایش در تعداد و کمیت پایان‌نامه‌ها به قیمت کم‌رنگ شدن کیفیت پایان‌نامه‌های دانشگاهی تمام شده است. متأسفانه میان حقیقت پژوهش‌های پایان‌نامه‌ای و واقعیت آن در دانشگاه‌های ما فاصله زیادی وجود دارد. البته نباید فراموش کرد که با استناد بر

¹ . Mauch

² .park

چنین گفته‌هایی نمی‌توان حکمی کلی صادر کرد و به همه پایان‌نامه‌ها تعمیم داد، چرا که چنین امری نیازمند پژوهش و بررسی است. باید اشاره شود که مقالات و کتاب‌های متعددی در جهت راهنمایی دانشجویان برای تألیف پایان‌نامه، نگارش و یا ترجمه شده است که هر یک از آنها در جای خود از ارزش بالایی برخوردارند. اما شاید عمده‌ترین فقدان که در زمینه تدوین پایان‌نامه در رشته کتابداری و اطلاع‌رسانی احساس می‌شود، دیدگاه و روند نگارش پایان‌نامه در عمل، توسط دانشجویان است. در کتاب‌ها و منابع مختلف دیدگاه‌های صاحب نظران و استادان در مورد مشکلات و چالش‌های پایان‌نامه‌نویسی مطرح شده‌اند. با این وجود این نیاز احساس می‌شود که شناخت موانع موجود و تنگناهای پژوهش در پایان‌نامه‌های کتابداری از دیدگاه و نظر محوری‌ترین عناصر خالق پایان‌نامه‌ها یعنی دانشجویان کتابداری، مورد بررسی قرار گیرد. اینکه با توجه به تمام شرایط موجود امروز، دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی برای ارائه پایان‌نامه خود به چه مسائلی می‌اندیشند؟ و چگونه این کار را انجام می‌دهند؟ در مجموع آنها چگونه پایان‌نامه‌ای را ارائه می‌دهند که نشان دهنده آن است که دانشجو قادر است به صورت یک پژوهشگر، پژوهش کند؟

1-3. اهمیت و ضرورت پژوهش

پایان‌نامه‌ها از آنجا که موضوع محدود و تخصصی از یک حوزه را در بر می‌گیرند و نیز به علت ویژگی ژرف‌نگری، از لحاظ پژوهش بسیار با اهمیت هستند و منابع اطلاعاتی با ارزشی به حساب می‌آیند. همچنین پایان‌نامه‌ها می‌توانند مبنای پژوهش‌های دیگر باشند و نقش مهمی در تولیدات علمی هر کشوری دارند.

قابلیت‌های این‌گونه منابع از نظر اطلاعاتی و پژوهشی، سبب شده است که پایان‌نامه‌ها را از دو دیدگاه در رشته‌های مختلف دانشگاهی و پژوهشی مورد توجه قرار دهند: یکی به‌عنوان مدرک مفید پژوهشی (به اعتبار متن تحقیق)؛ و دیگری به مثابه نوعی کتابشناسی تخصصی (به اعتبار فهرست مأخذ پایانی) (مدیر امانی، 1381، ص 578). همچنین بررسی مسائل مربوط به پایان‌نامه کارشناسی ارشد از جهات متعددی حائز اهمیت است اکنون در کشور ما دانشجویان

این دوره به واسطه الزام به تدوین پایان نامه که فعالیتی پژوهشی قلمداد می‌شود به عنوان محقق جامعه محسوب می‌شوند. از سوی دیگر تدوین پایان نامه، معمولاً اولین فعالیت پژوهشی مستقل و مدون دانشجوی تحصیلات تکمیلی به حساب می‌آید که می‌تواند برای وی تجارب متعددی را به همراه داشته باشد. علاوه بر این، پایان نامه برای استادان نیز حائز اهمیت است. برخی از استادان راهنما هدایت پایان نامه را با انگیزه کسب موفقیت و اعتبار از طریق تربیت دانشجویان محقق و موفق بر عهده می‌گیرند و برخی دیگر ممکن است که تحقیق گسترده‌تری را آغاز کنند که برخی از همکاران آن پژوهش دانشجو یا دانشجویانی از دوره کارشناسی ارشد باشند. پایان نامه‌ها از بعد اجتماعی نیز می‌تواند با انجام پژوهش‌های کاربردی، حل بخشی از مشکلات و مسائل مبتلا به جامعه در ابعاد مختلف را بر عهده گیرند (نیلی و دیگران، 1386، ص 113).

شاید بتوان به جرأت گفت که یکی از رسالت‌های اصلی دانشگاه، تشویق و هدایت دانشجویان به امر خلاقیت و پژوهش است و این در حالی است که در اکثر دانشگاه‌های کشورمان پایان نامه‌نویسی برای دانشجویان به شکل یک وظیفه برای رفع تکلیف در آمده است. در نتیجه بررسی کار دانشجویان در فرآیند تألیف پایان نامه و شناسایی قوت و ضعف عملکرد آنان، ضروری به نظر می‌رسد. چرا که اولین قدم برای از میان برداشتن موانع و مشکلات، شناسایی و شناخت آنها است و در صورت آگاهی از آنها است که می‌توان راه حل‌هایی اجرایی مناسب با آنها را پیدا کرد. بدین ترتیب با چنین پژوهشی برای شناخت خلأها و موانع می‌توان تا حدی به دلایل عدم موفقیت بسیاری از پایان نامه‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی در مقطع کارشناسی ارشد پی برد و به ارائه راهکارهایی برای رفع آنها پرداخت. که این عمل به افزایش سطح کیفی و کاربردی محتوای پایان نامه‌ها که بخش عمده‌ای از تحقیقات کشور را تشکیل می‌دهند، خواهد انجامید و زمان و هزینه‌های تحقیقات را نیز کاهش می‌دهد. در نهایت نتایج پژوهش این پایان نامه می‌تواند برای دانشجویان کتابداری و اطلاع‌رسانی که با پایان نامه‌نویسی روبه‌رو خواهند شد مفید باشد، تا از تجارب دیگر دانشجویان استفاده کنند و از پیشنهادات آنان در کارشان بهره ببرند. علاوه بر این استادان این رشته می‌توانند از نقاط قوت و ضعف و

کمبودهای دانشجویان در این زمینه آگاه شده و در طی دوران تحصیل در دانشگاه به آنها بپردازند، تا بدین طریق به بهبود کیفیت پایان‌نامه‌ها کمک کرده باشند.

1-4-1. اهداف پژوهش

با توجه به مطالب گفته شده، هدف‌های کلی و فرعی پژوهش بدین ترتیب است:

1-4-1.1. هدف اصلی

✓ شناخت مشکلات و چالش‌های موجود برای نگارش پایان‌نامه در مقطع کارشناسی ارشد کتابداری از دیدگاه دانشجویان این رشته و ارائه راهکارهایی برای رفع مشکلات موجود.

1-4-1.2. هدف‌های فرعی

✓ شناخت مشکلات و مسائل «انتخاب موضوع» پایان‌نامه و علل آن، برای دانشجویان کارشناسی ارشد کتابداری.

✓ شناسایی علل چالش برانگیز بودن «پروپوزال نویسی» برای دانشجویان کتابداری.

✓ شناسایی نقاط ضعف دانشجویان کتابداری و علل مربوط به آنها در تدوین بخش کلیات پژوهش «فصل اول پایان‌نامه».

✓ شناخت دلایل چالش برانگیز بودن تدوین بخش پیشینه پژوهش و مبانی «فصل دوم پایان‌نامه» برای دانشجویان کتابداری.

✓ بررسی مهارت‌ها، توانایی‌ها و امکانات مورد نیاز برای دانشجویان کتابداری در تدوین پیشینه پژوهش و مبانی نظری «فصل دوم پایان‌نامه».

✓ شناخت مشکلات و ضعف‌های دانشجویان در تشخیص صحیح و اجرای «روش تحقیق» مناسب با محتوای پایان‌نامه.

✓ شناخت موانع و مشکلات مربوط به «گردآوری داده‌ها» و علل آنها برای دانشجویان کتابداری.

✓ شناسایی مسائل پیش روی دانشجویان کتابداری در «تحلیل داده‌ها» و دلایل وجود آنها.

✓ بررسی دلایل ضعف دانشجویان کتابداری در تدوین بخش بحث و نتیجه‌گیری «فصل پنجم پایان‌نامه».

✓ شناخت ضعف‌های دانشجویان کتابداری در نحوه «نگارش متن پایان‌نامه».

✓ شناسایی مصادیق عدم رعایت «اخلاق پژوهش» در پایان‌نامه‌های کتابداری و علل آنها.

✓ شناخت خلأهای مرتبط با همکاری «استادان راهنما و مشاور» و دلایل آنها در فرآیند پایان‌نامه‌نویسی از دیدگاه دانشجویان کتابداری.

✓ بررسی مسائل مربوط به «استخراج مقاله» از پایان‌نامه‌ها و علل وجود آنها.

1-5. پرسش‌های پژوهش

بنابر ماهیت پژوهش، فرضیه‌ای را نمی‌توان مطرح کرد و در طول پژوهش، اهتمام در پاسخگویی به سؤال‌های مندرج در زیر است.

1-5-1. پرسش اصلی

1. از دیدگاه دانشجویان کتابداری، مشکلات و چالش‌های پایان‌نامه‌نویسی در مقطع کارشناسی ارشد کتابداری چه مواردی هستند؟

1-5-2. پرسش‌های فرعی

1. دانشجویان کتابداری برای «انتخاب موضوع» پایان‌نامه با چه مسائلی روبه‌رو هستند؟ و چرا؟
2. چه عواملی سبب می‌شود دانشجویان کتابداری «پروپوزال‌نویسی» را مرحله‌ای چالش برانگیز بدانند؟